

Irský červenobílý setr – aristokrat s hravou duší

Podíváte-li se do očí tohoto psa, pocítíte dotek empatie, jemné inteligence, důstojnosti, přátelství a roztomilého rošťáctví, netrpělivě vyčkávajícího každý váš pohyb směřující k nějaké činnosti.

Svým vzhledem je setr elegantní sportovec a jeho povahu vystihuje heslo „Vždy připraven“. A je jedno, zda k běhu, nebo k lenošení. Tím, co vás na něm určitě překvapí, je rychlost, s jakou se dokáže dostat „z 0 na 100“ a obráceně. Venku dokáže být velmi aktivní, a doma naopak velmi klidný a rozkošnický pohodlný. Každopádně si rád bude užívat vaší společnosti v jakékoli situaci.

Historie irského červenobílého setra se začala psát v Irsku, kde byly těžko přístupné rozsáhlé pláně a kde lidé lovíci lovnou pernatou zvěř potřebovali k jejímu vyhledání tvrdě pracující a vytrvalé psy. Irsko bylo v historii ovlivněno invazí Keltů, což mělo vliv i na vývoj plemen setrů. Ze starých básní a rukopisů z 11. století vyplývá, že s Keltů přijeli do země lovečtí psi různých barev nazývaní Spaniel (španěl). Prá-

vě z těchto španělů pravděpodobně kolem 16. století, možná i dříve, vznikali primární různobarevní setři. Přímým potomkem těchto španělů je i červenobílý setr, zatímco červený setr vznikl pravděpodobně až později systematickým výběrem a křížením. Jeho výborné pracovní schopnosti byly velmi ceněny a preferovány. Těšil se velké oblibě, nebyl však určen pro běžný lid. Choval se jak v červenobílé, tak v červené bar-

Původní španěl – setr

vě. Červenobílá barva však byla preferována pro lepší viditelnost psa v terénu a také pro povahové vlastnosti, protože pes dokázal pracovat s nasazením a bez známek nervozity.

Červený setr převzal vedení nad červenobílým

Plemeno tedy patřilo k oblíbeným a irským červenobílých setrů byl dostatek. V polovině 19. století ale začalo Irsko navštěvovat mnoho amerických turistů, většinou proto, že hledali své kořeny. Američané se do červeného setra zamilovali a byli za něj ochotni zaplatit spoustu peněz. Protože v Irsku byli lidé spíš chudí a dolary jim připadaly jako smilování z nebe, populace červených setrů se prudce rozrostla. Všechno se otočilo a červený setr převzal absolutní vedení. V roce

Přímým potomkem původních španělů je i červenobílý setr, zatímco červený setr vznikl pravděpodobně až později systematickým výběrem a křížením.

1882 byl dokonce založen klub irského setra. V roce 1886 byly pak stanoveny chovné standardy a jako správná barva irského setra byla určena pouze červená, což byla pro červenobílého setra úplná katastrofa. Nadále již nebyl považován za „pravého“ setra, ale jen za běžného křížence.

První světová válka si vybrala svou daň

Irský červenobílý setr, původně tak rozšířený a oblíbený, téměř vymizel. V jeho dalším chovu pokračovalo jen pár skalních fanoušků, kteří sice nadále produkovali skvělé psy, ale přes svůj dřívější význam a přese všechny výhody si již v té době červenobílí setři nedokázali vydobýt svou pozici mezi červenými setry, jelikož neměli na rozdíl od nich oficiální statut. I když ale v době první světové války téměř všichni červenobílí psi vymizeli, irský červenobílý setr v souladu se svojí houževnatou povahou odmítl tiše se vytratit a pokračoval v bitvě o přežití.

Záchrana plemene a první standard

Díky zájmu a obětavosti reverenda Noble Hustona se mohlo plemeno červenobílého setra chovat jako „čistě“ a dostalo šanci do budoucnosti. Vzhledem k tomu, že Huston měl styky s rodinou Rossmorových, která chovala červenobílé setry po dobu téměř 300 let (a v období kolem roku 1940 sehrála zásadní roli, pokud jde o konti-

nuitu a znovuoživení tohoto plemene), využil ve svém chovu některé jejich psy, a zachoval tak čisté a autentické červenobílé setry. Protože plemeno oficiálně neexistovalo, registroval reverend své červenobílé setry u Irish Kennel Clubu, a tak zlepšil nevýhodnou pozici tohoto plemene. Velmi známými psy byli zejména Unagh, Blanco, Cohan, Bobsof Derryboy a Lord Decider. Všich-

Srst červenobílého setra je hedvábná a není tak hustá a dlouhá jako u jiných setrů, což jej často znevýhodňuje ve výstavním kruhu v boji o tituly, ale na druhou stranu je to velkou devízou pro majitele, neboť je tato srst nenáročná na údržbu.

ni byli chováni pod reverendovým vedením a byli skvělými šampiony té nejčistší kvality. Ale přestože tolik lidí v Irsku tyto úžasné psy využívalo, vypadalo to, že nikdo není ochoten v práci pokračovat. Počet IRWS již nestoupal a hrozilo jejich vymizení. Díky slečně Clarkové, která spojila svou čistokrevnou fenu s Hustonovým psem jménem Jack of Glenmaquin a pak v dalším chovu pokračovala pod chovatelským jménem „Knockalla“, byli ale červenobílé setry zachráněni. V roce 1944 byl založen Klub irského červenobílého setra a zároveň byl vytvořen

první chovatelský standard, který byl zaregistrován u Irish Kennel Clubu.

Po druhé světové válce byli červenobílé setry opět na pokraji vyhynutí

Nebyly totiž prostředky ani čas na práci pro budoucnost chovu. Veškerá zbylá energie a finance byly vynaloženy na záchranu ostatních již zavedených plemen. Po nějakém čase se o červenobílém setrovi přestalo mluvit a celý svět byl přesvědčen, že tento krásný starobylý rod vymřel. Byla to bohužel víceméně pravda.

V roce 1965 existovalo v Irsku pouhých 16 nebo 18 exemplářů. Byla to paní Cuddy, která vyvinula náležitou iniciativu potřebnou k záchraně chovu. Uspěla se svým rozšířeným chovným programem, který podporoval Irish Kennel Club, **za použití pečlivě vybraných červených setrů**, kteří v sobě měli krev červenobílých setrů. (Nešlo zde o křížení s červeným setrem, k tomu došlo v historii až později z důvodu rozšíření genetické základny pomocí tzv.

Outcross programu, jenž má své zastánce i odpůrce a řídí se přísnými pravidly.) Irish Kennel Club chov oficiálně uznal v roce 1984.

Standard plemene byl uznán FCI v roce 1989

Po sto letech anonymity bylo plemeno oficiálně uznáno i mimo zemi původu. V této době se také červenobílý setr začal prosazovat jako společenský a výstavní pes ve Velké Británii a chovatelé začali cíleněji pracovat na jeho exteriéru. Vzhledem k tomu, že irský červený setr tímto procesem procházel již předchozích sto let a irský červenobílý setr teprve posledních třicet let, došlo u obou plemen k výrazné tvarové odlišnosti.

Irský červenobílý setr v ČR

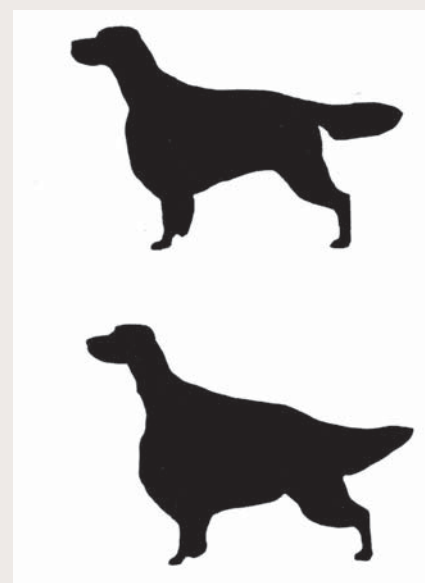
První irští červenobílí setři byli do ČR dovezeni v roce 1995 MVDr. Čestmírem Šrámkem, prv-

ním chovatelem tohoto plemene u nás. Byli to pes Rushfield Smudge a fena Lougherne Heather. Tento pár byl zakladatelem našeho chovu. První vrh se narodil o rok později a následně byla importována již březí fena Lougherne Fair Lady, a tak se v roce 1997 narodil druhý vrh. Až do roku 1999 se jedinci tohoto plemene rodí pod chovatelskou stanicí pana Šrámka z Lukovských lánů. Do chovu se zapojují i jiné stanice, ale jen zřídka. Dalším chovatelem plemene se stal Vojtěch Lněnička se svojí chovatelskou stanicí Bohemia Thalset. Několik let byl ke krytí nejčastěji využíván pes United Spots Justbe, importovaný z Itálie. Za dobu téměř dvaceti let se uskutečnilo na 40 vrhů, řádově jde o populaci přibližně 300 jedinců, což není mnoho. V současné době jsou v chovu tohoto plemene aktivní tři chovatelské stanice, a to z Lukovských lánů, Valiant Hunter a Artergerd.

Exteriérově se irský a červenobílý setr liší

Irský červenobílý setr je stále blíží originální formě původních pracovních psů, a pokud jde o tělesnou konstrukci, liší se od irského červeného setra poměrně zásadně. Rozdíl mezi nimi je zejména v hříbetní linii, v nasazení ocasu a v postavení pánevních končetin. Krk červenobílého setra je mohutnější. Při pohledu zepředu je pak na rozdíl od štíhlého červeného setra u červenobílého setra žádoucí širší hrudník (mezi přední běhy lze vložit poměrně velkou dlaň). Červenobílý setr je spíše atletický než elegantní, u irského setra je tomu přesně na-

Siluetu irského červenobílého setra a irského setra

opak. To se promítá i do pohybu. Velmi výrazný rozdíl je i v typu hlavy. Charakteristickým a odlišujícím znakem červenobílého setra je zejména nevýrazný týlní hrbol (u mladých jedinců může být ještě patrný, ale u dospělých by neměl být výrazně viditelný, spíše jen hmatatelný). Hlava je v poměru k tělu poměrně mohutná a při čelním pohledu je lebeční část širší. Uši jsou nasazeny ve výši očí, a když je natáhneme směrem k nosu, dosahují do poloviny mordy. Irský červenobílý setr je středně velký pes s výškou v kohoutku 57 až 61 cm u feny a 62 až 66 cm u psa. Hmotnost se pohybuje od 25 do 32 kg. Srst je hedvábná a není tak hustá a dlouhá jako u jiných setrů, což jej často znevýhodňuje ve výstavním kruhu v boji o tituly, ale na druhou stranu je to velkou devízou pro majitele, neboť je taková srst nenáročná na údržbu. Není nutné ji trimovat, složitě česat ani příliš stříhat.

Jedinečná barva – bílá by měla být co nejlépejší a zářivá

Důraz je při chovatelském usilí kladen především na barvy, jež by měly mít maximální živost. Bílá by měla být co nejlépejší a zářivá (nikoli krémová nebo nažloutlá). Požadovaný odstín červené lze přirovnat k čerstvě vyloupanému zralému kaštanu (neměla by tedy být světlá nebo zázvorová). Složitější je otázka vzájemného poměru a rozložení těchto barev, neboť toto standard neupravuje, a je zde velký prostor pro míru osobního vkusu rozhodčích i chovatelů. Každopádně by ale mělo platit, že i když je název plemene slovně obrácený, jedná se o bílého psa s červenými plotnami a nikoli o převážně červeného psa. Červená barva by měla pokrývat jen hlavu a tělo a tvořit zřetelně oddělené ostrovy, ne velkou celistvou plochu. Nejčastěji je uváděn ideální poměr 60 % bílé a 40 % červené barvy. Podstatnější je ale rozložení barev po těle, neboť kresba může zásadním způsobem opticky narušit vyváženost vzhledu psa a rovněž jeho stavbu. Samozřejmě může být i prospěšná. Rozložení barev je velmi důležité i u hlavy. Pes by měl mít obě uši červené,

stejně i okolí obou očí, tak, aby uprostřed obličejové části probíhala přiměřeně široká lysinika, jež dává tomuto plemeni jeho typický výraz. Mísení barev či střikání je podle standardu FCI i standardu v zemi původu nežádoucí. Přípustné je jen tzv. tečkování v obličejové části, na předních končetinách k lokti a na zadních k patnímu kloubu. Ačkoli se hovoří o „přípustnosti“ tečkování, není třeba na takové jedince hledět jako na exteriérově méně vhodné, neboť pěkně seskupené tečkování často velmi vhodně dotváří charakter a výraz psa a je považováno za typické (ostatně u čistě bílých jedinců se zase velmi často potýkáme s depigmentací nosní houby). Na ostatních částech těla je tečkování považováno rovněž za nežádoucí. Nutno ovšem upozornit na to, že tento jev se u tohoto plemene může objevit i přechodně, a to často v souvislosti s línáním (a někdy i s volbou nevhodně vyváženého krmiva).

Přes vše výše uvedené by ale mělo platit, že **přioritním při hodnocení exteriéru tohoto plemene je stavba, pohyb a živost barev.** Není tedy pravdou, že pes s ne zcela ideálním umístěním či rozložením barev, případně s tečkováním na těle, na výstavě či do chovu nepatří.

Zdraví

Irský červenobílý setr je poměrně zdravé plemeno a povětšinou se u něj nevyskytují nemoci postihující jiné druhy setrů. Také u dysplazie kyčelního kloubu se setkáváme v populaci červenobílého setra s uspokojivými výsledky. Jeho největším problémem je nízký stav populace

a s tím související úzká genetická základna. V posledních letech se ale stav pomalu zlepšuje.

Irský červenobílý setr je při práci jemný, jistý, rozhodný a lehce ovladatelný,

a přitom energický a náruživý. Vyznačuje z něj aristokratická vznešenost, ladnost a neskutečná radost z pohybu. Původně je určen pro práci v poli před výstřelem, jeho úkolem je prohledat terén vysokým nosem a vyhledat lovcí zvěř. Vůdce jde kupředu do větru, zatímco pes je poslán střídavě nalevo či napravo. Měl by běžet energicky, rychle a plynule. Vůdce kontroluje vzdálenost psa ve stranách signálem ruky, hlasem či pískáním tak, aby pes běžel v přibližně stejné vzdálenosti po větru doleva i doprava. Pes tedy běží stylem „cik-cak“ kupředu. Pokud zachytí pach, zastaví se a nadále postupuje („plíží se“) po pachové stopě blíž k jejímu zdroji, kde se zastaví a svým strnulým postojem lokalizuje místo výskytu zvěře (tzv. vystavení). Setrvává tak do příchodu vůdce, který posléze pošle psa zvěř

zvednout (vyplašit). Když zvěř vzlétne, musí pes zůstat opět nehybně stát nebo zalehnout, zatímco je zvěř střelena.

Styl práce červenobílého setra se liší od jiných setrů.

Bývá proto často při srovnání s výkony zejména anglických setrů a pintrů u nás neprávem nedocenen, zatímco v zemi svého původu patří stále ke špičce. Irové jeho styl popisují tak, že zatímco jiná plemena anglických ohařů „běhají, a přitom loví“, irský červenobílý setr „loví, a přitom běhá“. Ačkoli je to plemeno šlechtěné pro polní práci, lze s ním úspěšně absolvovat i jiné typy loveckých zkoušek, neboť je to pes velmi všestranný. Je ovšem třeba dobrého, laskavého a trpělivého přístupu, což bývá kámen úrazu a opět důvod k podceňování kvality psa ve srovnání s jinými plemeny, u nichž je výcvik rychlejší a není nutno přespříliš dbát na citlivou povahu a osobní vztah psa s vůdcem.

Červenobílý setr je temperamentní a kreativní

Práce setra je fyzicky namáhavá, a stavba jeho těla by proto měla být svalově výrazná, mobilní a odolná. Zároveň však musí být atletický, se zápalem a chutí lovit. Pes potřebuje být inteligentní, aby chápal svého vůdce a spolupracoval s ním, spíše než aby byl jeho podřízeným otrokem. Jistá dávka nezávislého myšlení je nepo-

stradatelná, pokud má pes pracovat samostatně. To pak může v praxi (respektive v civilním životě) působit problémy, protože i když jde o psa dobře cvičitelného, jistá dávka kreativity mu nikdy nechybí. V kombinaci s temperametem se pak zejména první dva roky jeho života stávají pro mnohé tvrdým oříškem. Pokud se ale obrníte trpělivostí, váš pes vám to nesčetněkrát vrátí. Každý, kdo si tímto obdobím prošel a vydržel, vám potvrdí, že setr je závislost, láska na celý život.

Nečinnost mu nesluší

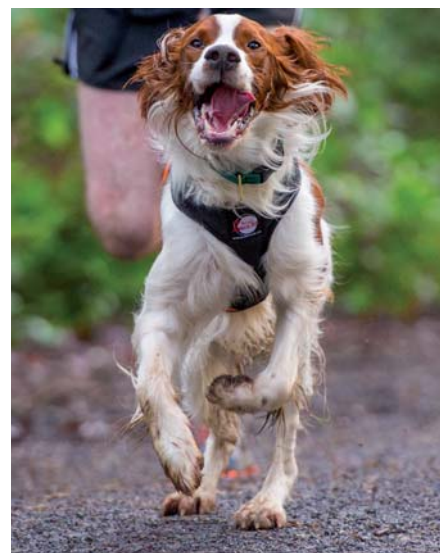
Výhodou červenobílého setra oproti ostatním setrům je, že je lépe ovladatelný, více si svého pána hlídá a neutíká. Alespoň tedy v tom smyslu, že by vám na dlouhou dobu úplně zmizel z dohledu. Je kontaktní a rád se učí. Je proto vhodnou alternativou pro ty, co chtějí „setra“,

ale obávají se, že ho nezvládnou. Není pravda, že pokud neplánujete jeho lovecké využití, nemůžete nebo neměli byste si setra pořizovat. Setr je výborným rodinným společníkem. Nicméně nelze zavírat oči před skutečností, že je to pes lovecký, a snažit se, aby na to zapomněl i váš pes. V takovém případě je třeba jej alespoň příležitostně zaměstnat jinak. Můžete zkusit agility, flyball, dogtrekking, canicross, mushing (ovšem opět s přihlédnutím k tomu, že je to pes lovecký a že jde spíš o radost ze společné aktivity, nikoli

Červenobílý setr je výborným rodinným společníkem. Pravda ovšem je, že nelze zavírat oči před skutečností, že je to pes lovecký, a snažit se, aby na to zapomněl i váš pes.

o snahu dosahovat v těchto disciplínách špičkových výkonů). Pokud vás neláká žádný z těchto sportů, váš pes určitě ocení delší procházky, výlety, cykloturistiku, plavání, hraní a mazlení. Nepotřebuje nachodit nebo naběhat denně desítky kilometrů, ale je nezbytné dopřát mu denně alespoň 20 minut volného rychlého běhu, protože když si váš miláček neprotáhne nohy, moc se s ním nedomluvíte. Můžete ho s sebou brát k moři i do zasněžených hor, kamkoli půjdete, půjde s vámi rád. Obvykle dobře snáší i delší cesty autem.

Dobrosrdečný rodinný pes

Irský červenobílý setr je milý, laskavý, přátelský a má stále dobrou náladu. Jeho radost ze života je nakažlivá. Je vhodný i k dětem, které miluje a se kterými je vždy ochotný si hrát, jen je třeba počítat s jeho temperametem, mnohdy si totiž (zejména pokud je mladý) neuvědomuje, že není zrovna nejmenší a nejpomalejší. Velmi miluje blízkost člověka i pohodlí domova. Není vhodný pro osamocení život v kotci. Rád je součástí své rodiny, a když se dobře proběhne, dokáže hodiny lenořit na zádech či v jiných nejrůznějších směšných polohách, nejlépe v měkkém pelišku či na křesle.

Mgr. Renáta Rokůsková ■

Foto: autorka, K. Dobrovská, G. Lamb, Ing. A. Halla, P. Golinovská, P. Pawlowski, K. Pointner, G. Goeb Brown. R. Wilson

Nákres siluet je z knihy Frank Kane: Judging the Gundog Breed.

Chov tohoto plemene v ČR zastřešují Český pointer a setter klub (ČPSK) a Moravskoslezský klub anglických ohařů (MSKAO).

Irský červený a červenobílý setr na fotografii

Jeden z nejkrásnějších ohařů – irský červenobílý setr – je nejen plemenem tohoto měsíce, ale i námětem nové fotosoutěže. Jelikož není u nás příliš rozšířený, jistě bude zajímavé srovnání s irským červeným setrem, pro kterého rovněž platí tato fotosoutěž. Snímky mahagonových krasavců o velikosti 300 KB spolu se svým jménem a poštovní adresou nám pošlete na adresu fotosoutez@pesritelcloveka.cz do 15. září. Nejzajímavější odměníme detektivkami.

Fotosoutěž